

ТНК ЯК СУБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

У статті на основі опрацювання сучасних економіко-правових досліджень проводиться аналіз діяльності та впливу транснаціональних корпорацій як суб'єктів приватної економічної влади на розвиток світової економіки. У цьому контексті досліджуються такі поняття, як глобалізація, інтернаціоналізація діяльності ТНК, зокрема пропонуються їх визначення та кваліфікуючі ознаки. Крім цього, автором сформульовані історичні етапи трансформації сучасних ТНК у новітній історії та проведено аналіз інноваційної діяльності закордонних підрозділів ТНК, зокрема НДДКР-лабораторій.

Ключові слова: *інноваційний розвиток, транснаціональна корпорація, глобалізація, інтернаціоналізація, закордонна НДДКР-лабораторія.*

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність та сталий розвиток економіки нашої держави залежать від її здатності оперативно реагувати на цілий спектр зовнішніх та внутрішніх викликів, обумовлених, зокрема, зміною внутрішніх факторів функціонування економічних систем у світі вкупі з негативними проявами світової економічної кризи. Ситуація, що склалася на сьогодні, є об'єктивно обумовленою як наслідками системної економічної кризи в світі, так і численними вадами «ручного» управління економікою, корупційними схемами, що здійснювалися роками, та загрозами зовнішньої інтервенції, яка вже спричиняє реальну шкоду територіальній цілісності та суверенітету України. Зокрема, у Програмі діяльності Кабінету Міністрів України зазначено, що українська держава «перебуває у найглибшій за всю історію своєї незалежності економічній, політичній і соціальній кризі»[1]. Отже, з'явилась нагальна необхідність фундаментального економіко-правового обґрунтування соціально-економічних змін, що відбуваються сьогодні.

У таких складних умовах перед Україною постає актуальне завдання успішної інтеграції вітчизняної економіки у світовий економічний простір, але із обов'язковим забезпеченням інтересів національного товаровиробника. Створення такого гнучкого балансу в сучасних умовах домінування транснаціональних корпорацій у світі є великою дилемою, але створення життєздатних механізмів правового регулювання відповідних соціально-економічних відносин стане запорукою забезпечення національної економічної безпеки України.

Стан розробленості проблеми. Зважаючи на переважну роль ТНК в інноваційному розвитку світової економіки та необхідності створення дієвої нормативно-правової бази в умовах глобалізаційних соціально-економічних процесів, цьому питанню

останнім часом приділяється чимало уваги з боку як іноземних, так і вітчизняних фахівців у галузі права та економіки. Зокрема, науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять роботи таких науковців, як: Ю. Є. Атаманова, О. М. Вінник, О. А. Городовий, В. А. Денисюк, Д. В. Задохайло, Ю. М. Капіца, Н. Д. Кондратьєв, В. М. Крижна, Б. І. Мінц, Н. М. Мироненко, О. П. Орлюк, І. Є. Погребняк, С. Ф. Ревуцький, О. Д. Святоцький, І. В. Спасибо-Фатєєва, Е. Я. Волинець-Руссет, В. М. Гайворонський, В. А. Дозорцев, О. М. Давидюк, П. П. Крайнев, В. К. Мамутов, Д. Денієлс, а також праці інших вітчизняних та іноземних фахівців.

Викладення основного матеріалу. Невід'ємним компонентом сучасної економіки є переважна роль транснаціональних корпорацій як суб'єктів приватної економічної влади, що стоять у фарватері науково-технічного прогресу і, відповідно, інноваційного розвитку. Станом на сьогодні кількість транснаціональних корпорацій (ТНК) сягає приблизно 82 тисячі та 810 тисяч їх філіалів у світі. На ТНК припадає приблизно 50% світової торгівлі в цілому та близько 70% зовнішньої торгівлі у світовій економіці. Слід зазначити, що найбільші ТНК мають бюджет, що перевищує бюджет деяких країн. Це яскраво підтверджується тим фактом, що серед ста найбільших економік у світі сорок вісім – це держави, а п'ятдесят дві належать саме транснаціональним корпораціям [2].

Традиційно першим прототипом ТНК вважається Британська Ост-Індська компанія, створення якої датується 1600 роком. Вона мала квазідержавні повноваження, в тому числі можливість ведення війни, участі в політичних суперечках, карбування монети і створення колоній.

Що ж стосується етапів створення сучасних ТНК у ХХ та на початку ХХІ ст., їх умовно можна поділити таким чином: *1-й етап* (1914–1918 рр.) – діяльність картелів та синдикатів з видобутку та переробки колоніальних ресурсів; *2-й етап* (1918–1945 рр.) – діяльність трестів з виробництва озброєння та військової техніки; *3-й етап* (1945–1970 рр.) – діяльність концернів, що займалися генерацією та розповсюдженням нових досягнень науково-технічної революції (у сфері космосу, атомної енергетики, електроніки); *4-й етап* (1970–2000 рр.) – посилення конкуренції, активізація процесів злиття та поглинання, в результаті чого було створено близько 800 найбільш потужних ТНК, сумарна економічна активність яких сягає 33% світового внутрішнього валового продукту та 60% загального обсягу біржової капіталізації світової економіки. В той же час на 200 з цих 800 ТНК припадає 25% світового ВВП [3]. За статистичними даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD), загальний обсяг продажів цих 200 провідних ТНК перевищує сукупний ВВП 187 країн світу, що складає понад 30% світового ВВП; *5-й етап* (починаючи з 2000 р.) – відбувається розвиток в умовах регіональної економічної інтеграції, що спирається на інноваційні технології. Завдяки своїм виробничим і фінансовим можливостям транснаціональні корпорації зосереджують у своїх руках найбільш наукоємкі виробництва, сприяючи технологічному розвитку. Дійсно, сьогодні ТНК відіграють вагомую роль у світових науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробках (НДДКР): на їх частку припадає понад 80% зареєстрованих патентів і близько 80% фінансування НДДКР.

Таким чином, швидке зростання прямих іноземних інвестицій, вихід технологічного поділу праці за межі фірм, галузей і національних кордонів супроводжується появою гігантських міжнародних науково-виробничих комплексів із філіями в різних

країнах світу. Транснаціональні корпорації перетворюють світову економіку в міжнародне виробництво, забезпечуючи прискорення науково-технічного прогресу в усіх його напрямках: технічному рівні і якості продукції, ефективності виробництва, вдосконалення форм менеджменту, управління підприємствами. Кількість ТНК зростає швидкими темпами: у 1970 р. у світі налічувалося 7,3 тис. ТНК, їх оборот складав близько 626 млрд доларів, а в 2012 р. у світі налічувалося близько 82 тис. ТНК та їх оборот складав понад 30 трлн доларів [4]. Зростання кількості ТНК пояснюється багатьма причинами, серед яких на першому місці знаходиться конкуренція, що змушує знижувати витрати, збільшуючи масштаби виробництва і вводячи новітні технології, шукати нові ринки, дешеву робочу силу, розміщувати виробництво там, де нижче оподаткування і т. ін.

Майже всі найбільші ТНК за національною приналежністю належать до «тріади» – трьох економічних центрів нашої планети – США, ЄС та Японії. При цьому, за результатами комплексного аналітичного дослідження «Глобальний індекс інновацій 2013» (Global Innovation Index 2013), яке щорічно проводиться Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO), рейтинг країн за критерієм розвитку інновацій останні 2–3 роки є практично незмінним. Очолюють цей рейтинг такі країни, як Швейцарія, Швеція, Великобританія, Нідерланди, Сполучені Штати Америки, Гонконг, Сінгапур та деякі інші. Показники цих країн свідчать про те, що вони займають лідируюче положення за всіма критеріями Індексу, демонструючи збалансовані показники в галузі інновацій (як за витратами, так і за результатами інноваційної діяльності).

Так, Сполучені Штати істотно підвищили витрати на розробку програмного забезпечення і рівень зайнятості в наукомістких галузях. До речі, це підтверджується, наприклад, відомими рейтингами Forbes. Цікаво, що станом на сьогодні із десяти корпорацій, які очолюють рейтинг Forbes «The World's most innovative companies», шість корпорацій мають походження саме із США. Серед них такі: Amazon.com (*найбільша компанія у світі по обороту серед тих, що продають товари і послуги через Інтернет*), Salesforce.com (*один з лідерів у світі з розробки програмного забезпечення; постійними замовниками цієї компанії є такі корпорації, як Google, Dell, Toyota, Cisco, Hitachi*), Alexion Pharmaceuticals (*є оригінальним розробником і дистриб'ютором інноваційних медичних препаратів, а також проводить наукоємкі дослідження щодо лікування імунної системи людини*), Regeneron Pharmaceuticals (*є одним з лідерів у світі в галузі розробки біотехнологій*), це також VMware (*найбільший у світі розробник програмного забезпечення для віртуалізації*) та Intuitive Surgical (*американська корпорація, яка розробляє та виготовляє роботизовані хірургічні системи*) [5].

До речі, такі успішні ТНК, як Apple, Samsung Electronics та Microsoft (які за іншим рейтингом Forbes «The World's biggest public companies» входять до провідних компаній світу за своєю капіталізацією) [6] щороку витрачають усе більше коштів на НДДКР. Якщо в 2006 р. Apple витрачала на дослідження і розробки (research and development – R&D) 800 млн доларів, у 2012 р. ця сума складала 3,4 млрд доларів, а в 2013 р. – уже 4,5 млрд доларів. Отже, за фінансовий рік ця корпорація збільшила витрати на НДДКР більше ніж на 30%. Проте навіть такі великі обсяги витрат Apple на інноваційну складову помітно нижче, ніж у її найближчих конкурентів. Наприклад,

Microsoft витратила на інноваційні проекти вже більше 10 млрд доларів за 2013 р., а Samsung має намір виділити майже 5 млрд доларів тільки на будівництво будинків для своїх майбутніх дослідницьких центрів. За даними однієї з найбільших аналітичних компаній світу Millward Brown, саме розвиток інновацій дозволив компанії Google у 2014 р. вийти в лідери за капіталізацією, яка зросла за рік на 40% і склала 159 млрд доларів США, випередивши компанію Apple завдяки таким інноваціям, як Google Glass, інвестиції у штучний інтелект і поширення платформи Android на різні типи пристроїв [7].

Але буде справедливим зазначити, що в останні роки досить характерною стала тенденція збільшення кількості ТНК серед країн, що розвиваються, та тих, що належать до перехідних економік. При цьому показово, що масштаби НДДКР у цих державах збільшуються швидше, ніж у державах із високим рівнем доходів. В останні п'ять років найбільш помітні прояви цієї тенденції можна було спостерігати в Китаї, Аргентині, Бразилії, Польщі, Індії. Крім того, країни, що розвиваються, з великим відривом лідирують за кількістю поданих заявок на патенти, особливо Китай [8].

Таким чином, аналіз сфер діяльності найбільш успішних інноваційних корпорацій світу вказує на те, що саме «високі», наукоємкі технології, такі як розробка програмного забезпечення, розробка та виготовлення електронних роботизованих пристроїв, біотехнології, сучасна фармакологія із застосуванням нанотехнологій, визначають найпотужніший вектор розвитку світової економіки в ХХІ ст. Зважаючи на це, держава має створювати за допомогою як правових, так і економічних механізмів, умови для захисту та гнучкої інтеграції національної економіки в сучасну інноваційну економіку світу.

Варто зазначити, що серед правників та економістів існують різні точки зору стосовно тієї ролі, яку відіграють ТНК у розвитку сучасних національних держав. Але слід зауважити, що ТНК об'єктивно впливають на інноваційний розвиток держави: вони змінюють структуру економіки країн, що розвиваються, посилюючи тим самим становище цих держав у міжнародному розподілі праці і міжнародних економічних відносинах. Дискусійною стосовно діяльності ТНК є позиція, яка полягає в тому, що в результаті міжнародних операцій транснаціональних корпорацій одна країна обов'язково отримує певну вигоду, а інша несе економічні втрати. Насправді, такий економічний результат виключити неможливо, однак існують альтернативні варіанти такої співпраці.

Так, у сучасних умовах приймаючи країни, як розвинені, так і країни, що розвиваються, як правило, схвалюють діяльність ТНК на своїй території. Більше того, у світі існує конкуренція між країнами із залучення прямих іноземних інвестицій, у процесі якої ТНК отримують податкові знижки та інші пільги. Отже, конкретний прояв впливу ТНК на економіку тієї чи іншої країни залежить від економічної потужності суб'єктів відносин, положення філій і дочірніх компаній ТНК у країні перебування.

Варто зазначити, що процес перетворення світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, капіталу, робочої сили і знань є по суті глобалізацією. Це є більш висока стадія інтернаціоналізації, її подальший розвиток. Отже, коли світ був єдиним ринком лише для невеликої кількості компаній, мова йшла про інтернаціоналізацію. Коли ж ринок став єдиним для десятків тисяч транснаціональних корпорацій, то стало можливим говорити про нове явище, а саме про глобалізацію. Під терміном *глобалізація* розуміється взаємозв'язок процесів інтернаціоналізації економіки, роз-

витку єдиної системи світових зв'язків, зміни й ослаблення функцій національної держави, активізації діяльності транснаціональних недержавних утворень. Відповідно, дати чітке й уніфіковане визначення глобалізації досить-таки складно.

Різні аспекти цього процесу є предметом вивчення багатьох наук, кожна з яких має свій понятійний апарат. Найбільш уніфікованим на міжнародному рівні є визначення, надане Організацією Об'єднаних Націй: *глобалізація* – це загальний термін, що позначає все більш складний комплекс транскордонних взаємодій між фізичними особами, підприємствами, інститутами та ринками, що виявляється в розширенні потоків товарів, технологій і фінансових коштів; у неухильному зростанні та посиленні впливу міжнародних інститутів громадянського суспільства, у глобальній діяльності транснаціональних корпорацій, у значному розширенні масштабів трансграничних комунікаційних та інформаційних обмінів, насамперед через Інтернет, у транскордонному перенесенні захворювань і екологічних наслідків і у все більшій інтернаціоналізації певних типів злочинної діяльності.

Отже, під глобалізацією можна розуміти поступове перетворення світового простору в єдиний простір, де безперешкодно переміщуються капітали, товари, послуги, інформація; де вільно поширюються ідеї і пересуваються їх носії, стимулюючи розвиток сучасних інститутів і вдосконалюючи механізми їхньої взаємодії. Глобалізація, таким чином, має на увазі утворення міжнародного правового, економічного та культурно-інформаційного поля, свого роду інфраструктуру міжрегіональних, у тому числі інформаційних обмінів. Крім того, необхідно взяти до уваги, що глобалізація є історичним процесом, що розвивається протягом сторіч і ще не є завершеним. І саме транснаціональним корпораціям у цьому процесі належить одна з провідних ролей.

По суті, транснаціональна корпорація є великою компанією (або об'єднанням компаній різних країн), що має закордонні активи (капіталовкладення) і суттєво впливає на будь-яку сферу економіки (або кілька сфер) у міжнародному масштабі. Питома вага її закордонних активів становить близько 25–30% від їх загального обсягу. Вона має філії у двох і більше країнах [9]. ТНК – це об'єднання (корпорація) приватної головної фірми (материнської компанії), розміщеної в країні походження (базування) її капіталу та філій, що належать їй, але розміщених в інших (приймаючих) країнах. При цьому ТНК – це не тільки виробничі компанії, але й транснаціональні телекомунікаційні компанії, банки, страхові та аудиторські компанії, інвестиційні та пенсійні фонди.

ТНК мають великий вплив у різних регіонах світу, оскільки володіють значними фінансовими коштами, зв'язками з громадськістю, політичним лобі. Виділяють такі основні якісні ознаки ТНК: а) *особливості реалізації*: компанія реалізує значну частину своєї продукції за кордоном, тим самим помітно впливаючи на світовий ринок; б) *особливості розміщення виробництва*: у зарубіжних країнах знаходяться деякі дочірні підприємства та філії ТНК; в) *особливості прав власності*: власники даної компанії є резидентами (громадянами) різних країн [10]. При цьому переважаючою є точка зору, відповідно до якої, щоб потрапити в категорію транснаціональних корпорацій, компанії достатньо мати хоча б одну з перерахованих ознак, найбільш важливою з яких вважається перша ознака. Що стосується інтернаціоналізації виробництва і власності, то ці дві ознаки можуть бути і відсутніми.

Транснаціональні компанії традиційно поділяють на три групи [11]: 1) *горизонтально інтегровані ТНК* – управляють підрозділами, розташованими в різних країнах,

що виробляють однакові або подібні товари; 2) *вертикально інтегровані ТНК* – управляють підрозділами в певній країні, які виробляють товари, що поставляються в їх підрозділи в інших країнах; 3) *роздільні ТНК* – управляють підрозділами, розташованими в різних країнах, які вертикально або горизонтально не є об'єднаними.

Слід зауважити, що підрозділ ТНК – це відносно самостійне підприємство, що діє в економіці тієї чи іншої країни і бере участь у її зовнішніх економічних зв'язках заради цілей і за напрямками функціонування головної компанії. Підрозділи ТНК відрізняються від підрозділів інших зарубіжних компаній (не корпорацій) тим, що головна компанія надає для їх створення свої кошти, а суб'єкт підприємництва приймаючої країни створює компанію і реєструє її як національну юридичну особу. Фінансові, організаційні та інші зв'язки підрозділу з головною компанією є достатньо прозорими.

При цьому національний статус створює для підрозділу особливо сприятливі умови його діяльності і забезпечує такі переваги для головної компанії: відмінне знання місцевих економічних умов, національного законодавства, практики впливу держави на суб'єктів приватного підприємництва. Як результат, підрозділ має можливість діяти як національний господарюючий суб'єкт приймаючої країни, що дозволяє йому істотно скоротити комерційні та інші ризики компанії. Отже, така стратегія розміщення підрозділів має забезпечити: 1) максимальне їх наближення до ресурсів (природних, трудових, організаційних, технологічних, інформаційних, фінансових); 2) використання передових технологій управління підрозділами, що надає їм більшу самостійність у маркетинговій діяльності, з одного боку (що дозволяє їм швидше пристосуватися до умов приймаючої країни), і концентрацію, централізацію фінансових потоків і управління фінансами – з іншого. Залежно від юридичного статусу підрозділи можуть виступати як дочірні компанії, філії (відділення) і асоційовані підприємства.

Крім цього, ТНК може застосовувати щодо своїх філій більш значну, ніж у дочірніх компаній, систему участі, для того щоб забезпечити собі безпосередній централізований контроль над усією їх діяльністю. У цьому випадку в приймаючій країні створюються відділення ТНК або наявні там дочірні підприємства перетворюються у відділення. Відмінними рисами відділення є відсутність статусу юридичної особи і приналежність усіх його акцій (паїв) материнської компанії.

Наступний варіант діяльності підрозділу ТНК – це асоційоване підприємство. Слід відзначити, що контроль над її діяльністю з боку ТНК є більш обмеженим, ніж контроль над діяльністю філій (відділень) і дочірніх компаній. Управління фінансовими потоками всередині корпорації здійснюється на основі системи участі, сутність якої полягає у володінні головною (материнською) компанією цінними паперами дочірніх компаній та асоційованих підприємств. У результаті формується багатоступенева залежність від головної (материнської) компанії великої кількості компаній, яка дає їй можливість розпоряджатися капіталом своїх дочірніх і асоційованих компаній і отримувати від них прибуток. Отже, головна компанія має можливість здійснювати контроль над величезними потоками капіталів.

Висновок. Таким чином, транснаціональні корпорації мають низку беззаперечних переваг: можливість підвищення конкурентоспроможності та ефективності, які є загальними для всіх великих корпорацій, інтегруючих у свою структуру виробничі, науково-дослідницькі, постачальницькі, розподільчі та збутові підприємства; додат-

кові можливості підвищення конкурентоспроможності та ефективності в результаті доступу до ресурсів іноземних держав (використання більш дешевої або більш кваліфікованої робочої сили, сировинних ресурсів, науково-дослідного потенціалу, виробничих потужностей і фінансових ресурсів приймаючої країни); близькість до споживачів продукції іноземного підрозділу корпорації і можливість отримання інформації про перспективи розвитку ринків і конкурентний потенціал компаній приймаючої країни.

Отже, підрозділи ТНК отримують переваги перед компаніями приймаючої країни в результаті використання науково-технічного й управлінського потенціалу материнської компанії та її дочірніх і асоційованих компаній і відділень; мобілізації «нематеріальних активів» (навичок управління, виробничого досвіду), які можливо використовувати не тільки там, де вони формуються, а й переносити в інші країни. Це також і можливість використовувати у своїх інтересах особливості державної, зокрема, податкової політики в різних країнах, різницю в курсах валют і т. д.; також це здатність продовжувати життєвий цикл своїх технологій і продукції, переносючи їх у міру амортизації в зарубіжні підрозділи, і зосереджувати зусилля і ресурси підрозділів у країні походження ТНК на розробці нових технологій і виробів. Сьогодні перенесення окремих етапів НДДКР з країни базування в приймаючі країни слід розглядати як частину глобальної стратегії ТНК щодо інтеграції інноваційної складової в такому руслі, коли кожна з філій має власну спеціалізацію в тому напрямку НДДКР, у якому вона є найбільш компетентною.

Отже, інтернаціоналізація інноваційної діяльності ТНК шляхом створення закордонних НДДКР-лабораторій значною мірою впливає на конкурентоспроможність приймаючих країн. Зокрема, є декілька основних причин для приймаючих країн розміщувати в себе іноземні науково-дослідницькі центри: а) інтенсифікація інноваційної діяльності, пов'язана з появою нових НДДКР-лабораторій, яка неминуче торкнеться і вітчизняних компаній; б) збільшення обсягів залучення венчурного капіталу в країну; в) формування цілого прошарку висококваліфікованих науково-технічних кадрів, які спеціалізуються на комерціалізації нововведень; г) створення нових робочих місць для висококваліфікованих кадрів стимулює розвиток системи освіти за рахунок створення платоспроможного попиту на освітні послуги.

Так, маючи велику частину науково-технічних кадрів і застосовуючи технічні знання в глобальному масштабі, ТНК є по суті найважливішими учасниками процесу формування глобальної інфраструктури технологічних нововведень. Вони справляють значний вплив на географію НДДКР у світі за рахунок контролю над переміщенням основних компонентів, необхідних для здійснення інноваційних проєктів: венчурного капіталу, висококваліфікованих кадрів, нових ідей і розробок. Таким чином, інноваційна діяльність, що здійснюється ТНК, суттєво впливає на конкурентоспроможність країн у системі світового господарства, визначаючи лідируюче положення одних і відставання інших.

ЛІТЕРАТУРА

1. Програма діяльності Кабінету Міністрів України; Програма від 01.03.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-14/>.
2. Крупнейшие ТНК в современном мире [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.slideshare.net/AlexeyPuchkov/ss-11875759/>.

3. Задихайло Д. В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави : монографія / Д. В. Задихайло. – Х. : Юрайт, 2012. – С. 9–10.
4. Трифонова И. В. Роль транснациональных корпораций в глобализации мировой экономики / И. В. Трифонова // Молодой ученый. – 2013. – №9. – С. 243–245.
5. The World's Most Innovative Companies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/innovative-companies/>.
6. The World's biggest Public Companies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com/global2000/list/>.
7. Google и Apple возглавили топ-100 самых дорогих брендов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news-vendor.com/news/2272575/>.
8. Исследование INSEAD: глобальный индекс инноваций 2013 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2013/07/01/6051/>.
9. Экономика транснациональной компании : учеб. пособие для вузов / А. И. Михайлушкин, П. Д. Шимко. – М. : Высш. шк., 2005. – 373 с.
10. Градобитова Л. Д. Транснациональные корпорации в современных международных экономических отношениях : учеб. пособие / Л. Д. Градобитова, Т. М. Исаченко; МГИМО(У) МИД РФ. – М. : Анкил, 2002. – 123 с.
11. Дэниелс Джон Д. Международный бизнес: внешняя среда и деловые операции / Дэниелс Джон Д., Радеба Ли Х. – М. : Дело Лтд, 1994. – 784 с.

REFERENCES

1. *Prohrama diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy; Prohrama vid 01.03.2014*, (The Program of the Cabinet Ministers of Ukraine; Program on 03/01/2014) [*Elektronnyi resurs*]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-14/>.
2. *Krupnejshy'e TNK v sovremennom mire* (Nowadays largest transnational corporations) [*Elektronnyi resurs*]. – Rezhym dostupu: <http://www.slideshare.net/AlexeyPuchkov/ss-11875759/>.
3. Zadykhailo D. V. *Hospodarsko-pravove zabezpechennia ekonomichnoi polityky derzhavy* (Economic and legal framework of economic policy) : *monohrafiia* / D. V. Zadykhailo. –Kh.: Yurait, 2012, pp. 9–10.
4. Tryfonova Y. V. *Rol' transnacional'ny'x korporacij v globalizacii mirovoj ekonomiki* (The role of transnational corporations in the world economic globalization) / Y. V. Tryfonova // *Molodoy uchenyj*, 2013, No.9, M., pp. 243–245.
5. The World's Most Innovative Companies [*Elektronnyi resurs*]. – Rezhym dostupu: <http://www.forbes.com/innovative-companies/>.
6. The World's biggest Public Companies [*Elektronnyi resurs*]. – Rezhym dostupu: <http://www.forbes.com/global2000/list/>.
7. *Google i Apple vozglavili top-100 samy'x dorogix brendov* (Google and Apple led the top 100 of most valuable brands) [*Elektronnyi resurs*]. – Rezhym dostupu: <http://news-vendor.com/news/2272575/>.
8. *Issledovanie INSEAD: global'ny'j indeks innovacij 2013 goda* (INSEAD research: Global Innovation Index 2013) [*Elektronnyi resurs*]. – Rezhym dostupu: <http://gtmarket.ru/news/2013/07/01/6051/>.
9. *Ekonomika transnacional'noj kompanii* (Economics of transnational company) : *Ucheb. posoby'e dlya vuzov* / A. Y'. My'xajlushky'n, P. D. Shy'mko. – М. : Vy'sshaya shkola, 2005.

– р. 24, п. 373.

10. Gradoby'tova L. D. *Transnacional'ny'e korporacii v sovremenny'x mezhdunarodny'x ekonomicheskix otnosheniyax* (Transnational corporation in modern international economic relations) : *ucheb. posobie* / L. D. Gradoby'tova, T. M. Y'sachenko, MGY'MO(U) MY'D RF. – М. : Anky'l, 2002. – р. 123.
11. Dany'els Dzhon D., Radeba Ly' X. *Mezhdunarodny'j biznes: vneshnyaya sreda i delovy'e operacii* (International business: the external environment and business operations) / Dany'els Dzhon D., Radeba Ly' X. – М. : Delo Ltd, 1994. – р. 784.

ПОГРЕБНОЙ Д. И.

ТНК КАК СУБЪЕКТЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ

В статье на основе обработки современных экономико-правовых исследований проводится анализ деятельности и влияния транснациональных корпораций как субъектов частной экономической власти на развитие мировой экономики. В этом контексте исследуются такие понятия, как глобализация, интернационализация деятельности ТНК, в частности, предлагаются их определения и основные квалифицирующие признаки.

Ключевые слова: инновационное развитие, транснациональная корпорация, глобализация, интернационализация, зарубежная НИОКР-лаборатория.

POGRIBNYI D. I.

TNK AS SUBJECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT IN THE WORLD ECONOMY

Problem setting. *The situation to date is objectively determined by consequences of economic crisis in the world and multiple disabilities of the «manual» control in the national economy, corruption schemes, carried out over the years and the threat of foreign intervention, which is already causing real damage to the territorial integrity and sovereignty of the Ukraine. In particular, in the Program of Government of Ukraine stated that the Ukrainian state «is being at the deepest economic, political and social crisis in the history of its independence».*

Analysis of recent researches and publications. *In particular, a theoretical background for this research was amounted by works of such scholars as: Y. Y. Atamanova, O. M. Vinnyk, O. A. Horodovyy, V. A. Denysyuk, D. V. Zadyhaylo, Y. M. Kapitsa, H. D. Kondratyev, V. M. Kryzhna, B. I. Mints, N. M. Myronenko, O. P. Orlyuk, I. Y. Pohrebnyak, S. F. Revutskyy, O. D. Svyatotskyy, I. V Spasybo-Fateeva, E. Y. Volynets-Russet, V. M. Hayvoronskyy, V. A. Dozortsev, O. M. Davydyuk, P. P. Kraynyev, V. K. Mamutov, D. Daniels and works of other native and foreign experts.*

Target of research. *On the basis of handling modern economic and legal researches the author proposed an analysis of activities and influence of transnational corporations as subjects of private economic power in the world economy. In this context, the author explores concepts such as globalization, internationalization of the activities of TNCs, in particular, were offered their definitions and basic indicia.*

Article's main body. *The competitiveness and sustainable development of economy in our country depends on its ability to respond quickly to a range of external and internal challenges, in particular, due to changes of internal factors of the economic system in the world coupled with the negative effects of the global economic crisis. Hence, an urgent need of fundamental economic and legal justification of social and economic changes taking place today. In such difficult conditions, Ukraine faces urgent task of successful integration of the national economy into the world economy,*

but with mandatory interests of national producers. Creating a flexible balance sheet under current conditions of dominance of transnational corporations in the world is a big dilemma, establishing viable mechanisms of legal regulation of the social and economic relations will be key to ensure national economic security of Ukraine.

Conclusions and prospects for the development. *So having a large part of scientific and technical personnel and applying a technical knowledge on a global scale, transnational corporations are in fact the most important actors in the formation of a global infrastructure of technological innovations. They have a significant impact on the geography of R & D in the world by controlling the movement of the main components needed for innovative projects: venture capital, skilled labor, new ideas and developments. Thus, those innovative activities undertaken by TNCs make a significant impact at the competitiveness in the world economy, identifying leading of one and lagging positions of some others.*

Key words: *innovative development, transnational corporation, globalization, internationalization, foreign R & D laboratory.*

Погрібний Д. І. ТНК як суб'єкти інноваційного розвитку в світовій економіці [Електронний ресурс] / Д. І. Погрібний // Право та інноваційне суспільство : електронне видання. – 2014. – Вип. 2. – Режим доступу: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2014/11/Pogribnyu.pdf>